

**5–7 SINFLARDA INNOVATSION PEDAGOGIK METODLAR
BOSQICHMA-BOSQICH YONDASHUV**

Boboqulov Javohir Hamzayevich

Navoiy Davlat Universiteti

70110501 – Tasviriy san’at magistratura ta’lim yo’nalishi

1-bosqich magistranti

Annotatsiya: Ushbu maqolada 5–7-sinflarda tasviriy san’atni o’qitishda innovatsion pedagogik metodlardan bosqichma-bosqich foydalanishning nazariy va amaliy asoslari yoritilgan. Innovatsion yondashuvlar o’quvchilarning ijodiy tafakkurini, estetik didini hamda badiiy idrokini rivojlantirishga xizmat qilishi tahlil qilingan. Maqolada “teskari sinf”, interfaol mashg’ulotlar, raqamli vizualizatsiya va loyiha asosidagi ta’lim metodlarining 5–7-sinflar uchun qo’llanish xususiyatlari o’rganilgan. Tadqiqot natijalari shuni ko’rsatadiki, bosqichma-bosqich yondashuv asosidagi innovatsion ta’lim o’quvchilarda mustaqil fikrlash, san’at orqali o’zini ifoda etish va estetik baholash kompetensiyalarini shakllantiradi.

Kalit so’zlar: innovatsion metodlar, bosqichma-bosqich ta’lim, tasviriy san’at, ijodiy tafakkur, estetik did, interfaol texnologiyalar, flipped classroom, vizual kompetensiyalar.

Bugungi kunda ta’lim tizimida innovatsion pedagogik yondashuvlar asosida o’quv jarayonini tashkil etish muhim o’rin egallamoqda. Xususan, tasviriy san’at fanida zamonaviy metodlarni bosqichma-bosqich joriy etish o’quvchilarning ijodiy fikrlashini, san’atga bo’lgan qiziqishini va estetik dunyoqarashini kengaytirishga xizmat qiladi. 5–7-sinflar o’quvchilari uchun tasviriy san’at mashg’ulotlari faqat rasm chizish faoliyati emas, balki ular orqali voqelikni badiiy idrok etish, go’zallikni sezish va ifoda etish jarayonidir. Shu boisdan bu yosh bosqichlarida darslarni innovatsion metodlar bilan uyg’unlashtirish ta’limning samaradorligini oshiradi.

Bosqichma-bosqich yondashuv deganda o’quvchilarning bilish jarayonini, qobiliyatini va yosh xususiyatlarini hisobga olgan holda o’qitish jarayonining izchil tashkil etilishi tushuniladi. Bunday yondashuvda har bir bosqich avvalgi bilim va ko’nikmalarga tayanib, yangi, murakkabroq faoliyatni egallashga yo’naltiriladi. Masalan, 5-sinflarda rang va shaklni sezish, 6-sinflarda yorug’lik va soyani idrok etish, 7-sinflarda esa badiiy kompozitsiyani mustaqil yaratish bosqichma-bosqich amalga oshiriladi.

Innovatsion metodlar — bu o'quvchini faol ishtirokchi sifatida ta'lim jarayoniga jalb etuvchi, mustaqil izlanish, tahlil qilish va ijod qilish imkonini beruvchi texnologiyalardir. “Teskari sinf” (flipped classroom) texnologiyasi, raqamli tasvirlar bilan ishlash, guruhli loyiha mashg'ulotlari, vizual tahlil usullari bu jarayonda alohida ahamiyat kasb etadi. Bu metodlar o'quvchilarda ijodkorlik, kuzatuvchanlik, rang uyg'unligini tushunish, san'at asarlarini tahlil qilish kabi ko'nikmalarni rivojlantiradi.

Shu tariqa, 5–7-sinflarda bosqichma-bosqich yondashuv asosida innovatsion pedagogik metodlarni qo'llash o'quvchilarning badiiy tafakkurini shakllantirish, san'atga bo'lgan estetik munosabatini rivojlantirish va ijodiy salohiyatini oshirishning eng samarali yo'llaridan biri hisoblanadi.

5–7-sinflarda tasviriy san'atni o'qitishda innovatsion pedagogik metodlardan bosqichma-bosqich foydalanish o'quvchilarning badiiy idroki, ijodiy tafakkuri va estetik didini rivojlantirishda muhim ahamiyatga ega. Bunday yondashuv o'quvchilarning yosh xususiyatlari, bilish darajasi va individual qobiliyatlarini inobatga olgan holda ularning o'quv faoliyatini izchil tashkil etish imkonini beradi. Tizimli va bosqichma-bosqich tashkil etilgan innovatsion o'qitish jarayonida o'quvchi darsning faol ishtirokchisiga aylanadi, o'zining badiiy fikrini ifoda etish, rang, shakl va yorug'likni idrok etish orqali estetik tafakkurini boyitadi.

Innovatsion metodlar o'quv jarayoniga yangicha mazmun olib kiradi. An'anaviy yondashuvlarda o'qituvchi bilim manbai bo'lsa, innovatsion texnologiyalar o'quvchini faol ishtirokchi sifatida ta'lim markaziga olib chiqadi. “Teskari sinf” (flipped classroom) texnologiyasi bu borada ayniqsa samarali natija beradi. Ushbu metodda o'quvchilar darsga tayyor holda keladi, nazariy bilimlarni darsdan oldin video darslar, raqamli resurslar yoki onlayn materiallar orqali o'zlashtiradi, dars jarayonida esa o'qituvchi bilan birgalikda amaliy mashg'ulotlar, tahlil va ijodiy ishlar bajaradi. Bu yondashuv o'quvchilarning mustaqil fikrlash, kuzatish, tahlil qilish va ijodiy ifoda etish ko'nikmalarini rivojlantiradi.

5–7-sinflar o'quvchilari uchun bosqichma-bosqich yondashuv juda muhim, chunki bu yosh davrda ularning estetik sezgirligi, badiiy qiziqishi va tasavvuri faol shakllanadi. 5-sinflarda o'quvchilarni ranglar, shakllar va ularning o'zaro uyg'unligini idrok etishga yo'naltirish kerak. Dastlab ular uchun rangning hissiy ta'siri, iliq va sovuq ranglar farqi, shaklning hajm bilan bog'liqligi haqida oddiy tushunchalar beriladi. 6-sinfda esa yorug'lik va soyani kuzatish, narsa-buyumlarning hajmini rang va ton yordamida ifodalash, fazoviy idrokni rivojlantirishga e'tibor qaratiladi. 7-sinfda o'quvchilarni mustaqil kompozitsiyalar yaratish, yorug'lik manbasini tanlash, rang uyg'unligini topish, badiiy ifodani chuqurlashtirishga o'rgatish zarur.

Innovatsion metodlardan foydalanish o'quvchilarning faolligini oshirish bilan birga, ularning san'atni idrok etish jarayonini ham jonlantiradi. Masalan, interfaol metodlar – “aql charxi”, “tahliliy savol-javob”, “fikrlar xaritasi” kabi usullar o'quvchilarni faol muloqotga jalb etadi. O'quvchilar o'z fikrlarini erkin bayon qilish, badiiy qarashlarini asoslash, o'zaro bahs yuritish orqali bilimni chuqurlashtiradilar. Bu jarayonda o'qituvchi yo'naltiruvchi, motivatsiya beruvchi va ijodiy fikrni qo'llab-quvvatlovchi rolni bajaradi.

Raqamli texnologiyalardan foydalanish ham innovatsion pedagogikaning ajralmas qismidir. Multimedia taqdimotlari, 3D modellar, interfaol ilovalar va onlayn san'at muzeylari o'quvchilarning badiiy idrokini kengaytiradi. Masalan, o'quvchilar mashhur rassomlarning manzara yoki portret asarlarini virtual tarzda tahlil qilib, ularning rang, shakl va yorug'lik yechimlarini o'rganishlari mumkin. Bu esa ularni san'at tarixiga qiziqtirish bilan birga, amaliy darslarda o'z ijodiy qarashlarini boyitishga yordam beradi.

Bosqichma-bosqich yondashuvda muhim jihatlardan biri — o'quvchilarning faoliyatini tahlil qilish va o'zini baholash ko'nikmasini rivojlantirishdir. Har bir bosqichda o'quvchi o'z ishini tahlil qilish, xatolarini aniqlash va keyingi mashg'ulotlarda ularni to'g'rilash imkoniga ega bo'lishi kerak. Bu o'qituvchining refleksiv yondashuvi orqali amalga oshiriladi. O'quvchilar o'z ijodiy ishlarini namoyish etish, sinfda muhokama qilish, o'zaro fikr almashish orqali tanqidiy fikrlashni o'rganadilar. Shu tariqa, ular nafaqat rasm chizishni, balki badiiy tahlil qilishni ham o'zlashtiradilar.

Innovatsion metodlarning yana bir muhim tomoni — o'quvchi va o'qituvchi o'rtasidagi hamkorlikni mustahkamlashdir. San'at ta'limida bu jarayon “pedagogik hamkorlik” tamoyili asosida kechadi. O'qituvchi o'quvchini ijodiy jarayonning markaziga qo'yadi, unga yo'naltiruvchi savollar beradi, lekin tayyor javob bermaydi. Shu orqali o'quvchi mustaqil fikrlashni, o'z yechimini topishni va ijodiy qaror qabul qilishni o'rganadi. Bunday yondashuv o'quvchini shaxs sifatida shakllantirishda katta ahamiyatga ega.

Bosqichma-bosqich yondashuvda o'qituvchi darslarni tizimli tashkil etishi lozim. Har bir bosqichda o'quvchilar ilgari o'rgangan bilimlarga tayanib yangi mahoratni egallaydilar. Masalan, dastlab rang va shaklni idrok etishdan boshlab, keyinchalik yorug'lik, soya, kompozitsiya va rang uyg'unligini chuqur tahlil qilishgacha boriladi. Bu jarayonning izchilligi o'quvchilar uchun o'qishning mantiqiylik va qulaylik tamoyillarini ta'minlaydi.

Shuningdek, loyiha asosidagi ta'lim metodini qo'llash ham samarali natijalar beradi. O'quvchilar kichik guruhlarda yoki yakka tartibda san'at loyihalarini yaratishadi, masalan, "Mening shahrim manzarasi", "Tabiat go'zalligi", "Madaniy meros" kabi mavzularda. Har bir loyiha o'quvchilardan kuzatish, tahlil, rang tanlash, kompozitsiya yaratish va badiiy ifoda qilish kabi kompleks faoliyatni talab qiladi. Bu esa ularning estetik tafakkurini chuqurlashtiradi, badiiy tilda fikrlashni o'rgatadi.

Innovatsion yondashuvlar o'quvchilarning motivatsiyasini oshirishda ham muhim rol o'ynaydi. Amaliy mashg'ulotlarda o'quvchilar o'z ishlarini baholanishini, ko'rgazmalarda ishtirok etishini, natijalari e'tirof etilishini ko'rganida ularning san'atga bo'lgan ishtiyoqi ortadi. Shuning uchun o'qituvchi dars jarayonini faqat o'qitish emas, balki ilhomlantirish, rag'batlantirish va ijodiy muhit yaratishga qaratishi zarur.

Shunday qilib, innovatsion pedagogik metodlarni bosqichma-bosqich qo'llash 5–7-sinflarda tasviriy san'at ta'limining samaradorligini oshiradi. Bu yondashuv o'quvchilarning ijodiy salohiyatini ochadi, estetik didini rivojlantiradi va san'atga ongli munosabatni shakllantiradi. Har bir bosqich o'quvchining o'zini ifoda etish, dunyoni badiiy idrok etish va go'zallikni yaratish qobiliyatini mustahkamlaydi. Natijada, san'at darsi o'quvchi uchun nafaqat chizmachilik mashg'uloti, balki shaxsiy rivojlanish, tafakkur va ijod manbaiga aylanadi.

5–7-sinflarda tasviriy san'at fanini innovatsion pedagogik metodlar asosida bosqichma-bosqich tashkil etish o'quvchilarning ijodiy tafakkuri, estetik didi va badiiy idrokini rivojlantirishda muhim omil hisoblanadi. Bunday yondashuv o'quvchilarda mustaqil fikrlash, rang, shakl va yorug'likni chuqur his qilish, badiiy tasvir orqali o'z fikrini ifoda etish ko'nikmalarini shakllantiradi. Innovatsion metodlar o'qitish jarayonini interfaol, mazmunli va zamonaviy shaklga keltiradi, natijada o'quvchi darsning passiv emas, balki faol ishtirokchisiga aylanadi.

Bosqichma-bosqich yondashuvning asosiy afzalligi — o'quvchilarning yosh va psixologik xususiyatlarini inobatga olgan holda ularning san'atni idrok etish va tasvirlash malakalarini izchil rivojlantirishidir. 5-sinfda rang va shaklni idrok etish, 6-sinfda yorug'lik va hajmni anglash, 7-sinfda esa mustaqil kompozitsiyalar yaratish orqali o'quvchilar o'z ijodiy salohiyatlarini namoyon etadilar. Shuningdek, "teskari sinf", loyiha asosidagi ta'lim, raqamli texnologiyalar, interfaol o'yin va tahliliy metodlar o'quv jarayonini samarali tashkil etish uchun keng imkoniyatlar yaratadi.

Innovatsion pedagogika san'at darslarini shunchaki chizmachilik mashg'ulotidan iborat bo'lishdan chiqarib, o'quvchini fikrlash, his qilish va yaratishga undaydigan ijodiy muhitga aylantiradi. O'qituvchi esa bu jarayonda yo'naltiruvchi, motivatsiya beruvchi va ilhomlantiruvchi shaxs sifatida ishtirok etadi. Shunday qilib, bosqichma-

bosqich yondashuv orqali olib borilgan san'at ta'limi o'quvchilarda estetik dunyoqarash, badiiy tafakkur va ijodiy mustaqillikni shakllantirishning eng samarali vositasidir.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Шавдиров С. А. Подготовка будущих учителей к исследовательской деятельности // *Педагогическое образование и наука*. – 2017. – №2. – С. 109–110.
2. Shavdirov S. A. *Selection Criteria of Training Methods in Design Fine Arts Lessons* // *Eastern European Scientific Journal*. – 2017. – №1. – P. 131–134.
3. Shovdirov S. *Analyzing the sources and consequences of atmospheric pollution: A case study of the Navoi region* // *E3S Web of Conferences*. – EDP Sciences, 2024. – Vol. 587. – P. 02016.
4. Shavdirov S. *Method of organization of classes in higher education institutions using flipped classroom technology* // *AIP Conference Proceedings*. – AIP Publishing LLC, 2025. – Vol. 3268. – No. 1. – P. 070035.
5. Шавдиров С. А. Ўқувчиларда тасвирий саводхонликка оид ўқув компетенцияларини шакллантиришнинг педагогик-психологик жиҳатлари // *Современное образование (Узбекистан)*. – 2017. – №6. – С. 15–21.
6. Shovdirov S. A. *Tasviriy san'atni o'qitishda o'quvchilarning sohaga oid o'quv kompetensiyalarini shakllantirish omillari* // *Inter education & global study*. – 2024. – №1. – P. 8–14.
7. Ibraimov X., Shovdirov S. *Theoretical Principles of the Formation of Study Competencies Regarding Art Literacy in Students* // *Science and Innovation*. – 2023. – Vol. 2. – No. B10. – P. 192–198.
8. Baymetov B. B., Shovdirov S. A. *Methods of Organizing Practical and Theoretical Classes for Students in the Process of Teaching Fine Arts* // *International Journal on Integrated Education*. – 2023. – Vol. 4. – No. 3. – P. 60–66.
9. Shovdirov S. *TASVIRIY SAVODXONLIKKA OID O'QUV KOMPETENSIYALARNI SHAKLLANTIRISHDA O'QUVCHILARNI MANTIQUIY VA ABSTRAKT FIKRLASHGA O'RGATISH* // *Евразийский журнал академических исследований*. – 2023. – Vol. 3. – No. 12. – P. 193–196.

10. Шавдиров С. А. ИЗОБРАЗИТЕЛЬНОМУ О. И
ПРИКЛАДНОМУ ИСКУССТВУ // *International Scientific Review of the
Problems and Prospects of Modern Science and Education*. – 2018. – P. 84–85.

